
ТУРИЗМОЛОГІЧНІ СТУДІЇ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРІ

Ігор СМІРНОВ, Ольга ЛЮБЩЕВА

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ТУРИЗМОЛОГІЧНІ СТУДІЇ: ВОЛОНТЕРСЬКИЙ ТУРИЗМ, ЯК НАПРЯМОК АЛЬТЕРНАТИВНОГО ТУРИЗМУ, В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Розглянемо цю тему на прикладі м. Кам'янець-Подільського [2]. Як же живе в часи російської агресії проти України Кам'янець-Подільський, туристичне диво України №1? Це - тилове місто в Хмельницькій області, тому до нього курсували евакуаційні потяги з Києва, якими рухалися тимчасово переміщені особи – громадяни України, які покинули місця свого постійного проживання у Східній та Центральній Україні через загрози жахів російської агресії. Багато з цих людей хотіли б дізнатися більше про місто та місцевість, куди їх привела трагічна доля біженців. Тому крім оголошень про можливість отримання безкоштовно речей в стокових центрах для біженців по телебаченню і у місцевій пресі, ми рекомендуємо місцевій владі надавати там же оголошення про безкоштовні пішохідні екскурсії містом та околицями для тимчасово переміщених осіб. Такий волонтерський туризм напевно користувався б значним попитом серед біженців, яким часто є проблемою, чим зайняти свій вільний час, зокрема в суботи та неділі. Одночасно можливість проведення таких екскурсій є дуже гарною нагодою проходження практик для студентів туристичних фахів (це рекомендація для кафедри туризму місцевого Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка), а також студентів інших фахів та ще одного місцевого університету – агротехнічного, де напевно діють краєзнавчо-туристичні гуртки, а також коледжів – архітектурно-будівельного, культури і мистецтв, індустріального, харчового та Центру професійно-технічної освіти. Така екскурсійна практика дозволила б, по-перше, поглибити знання студентів про туристичні ресурси свого міста та краю (в ході підготовки матеріалу для екскурсії), по-друге, набути навички спілкування з туристичною аудиторією, нарешті, по-третє, отримати інформацію про жахи «руського міру» від безпосередніх свідків. Такі екскурсії слід проводити на підставі загально-кафедрального зразку (узагальнені), або авторські (затверджені кафедрою) – згідно наукових інтересів студентів – екскурсиводів. Темі екскурсій можуть охоплювати різноманітні напрямки туризму (унікальні туристичні ресурси міста і краю це дозволяють): національно-патріотичний (Кам'янець-Подільський – остання столиця УНР), історико-архітектурний, середньовічно-оборонний, військовий, містичний, геотуризм (на прикладі каньйону р.Смотрич), екстремальний (скелелазання відвісними скельними стінами каньйону, політ на повітряних кулях, банді-джампінг) тощо. За умови знаходження спонсорів можливі автобусні екскурсії до Хотинської фортеці та до м.Чернівців, до м.Хмельницького та Меджибіжського замку, а також до смт Жванця на р.Дністер та руїн місцевого замку, до м.Мельниці-Подільської у Тернопільській області, де знаходяться Окопи Святої Трійці. Жванецький замок та Окопи входять до числа семи замків околиць міста, екскурсії до яких можна запропонувати допитливим відвідувачам м.Кам'янець-Подільського. Решту цього списку складають руїни колись могутнього замку в с.Панівцях (7 км від міста), замок та синагога оборонного типу XVII ст. у с. Сатанові (50 км), замок у м.Старокостянтинові (на північ від м.Хмельницького), руїни замків у с.Сутківцях та Чернокозинцях (на відстані 20 та 15 км від м.Кам'янець-Подільського відповідно). Крім відвідин середньовічних замків цікавими можуть бути екскурсії до стародавнього монастиря Бакоти на р.Дністер, Національного природного парку «Подільські Товтри» та Природного заповідника «Медобори» (біля с.Сатанова). Екскурсії до цих та подібних туристичних пам'яток були б особливо корисні для дітей шкільного віку, враження від яких назавжди закарбувалися б у їхній пам'яті. У цьому контексті ще одна пропозиція для волонтерського туризму з нашого

боку, а саме - викупити за кошти спонсорів наявні примірники та замовити друк додаткового накладу книги авторства Аніти Майданюк «Дітям про Кам'янець» [1], котра містить коротку історію цього прекрасного древнього міста Поділля, викладену у цікавій, доступній для дітей формі, з гарними ілюстраціями, та подарувати кожній дитині шкільного віку з родин тимчасово переміщених осіб, які завітали до Кам'янця (шляхом надання оголошення про таку можливість для родин біженців, з уточненням: для учасників екскурсій). А для дорослих відвідувачів міста найкращим сувеніром під час екскурсії був би короткий складаний путівник по м.Кам'янцю-Подільському з планом міста, що допоможе краще орієнтуватися на місцевості, знайти найкоротші маршрути з центру міста до Національного історико-архітектурного заповідника («Старе місто») та до Старого та Нового замків («Стара фортеця»). Знову ж таки тут потрібна допомога спонсорів, яких у Кам'янці, впевнені, не забракне. Прикладом може бути Дмитро Зволейко, видавець, один із фундаторів друкарської справи на Поділлі, директор підприємства «Видавництво Абетка – Світ», який видав тисячі книжок, серед яких чільне місце займають видання про рідне неповторне місто Кам'янець-Подільський [3]. Сподіваємось, що наведені пропозиції та рекомендації стануть в нагоді багатьом містам і селам України, зокрема Центральної та Західної, що відчувають нині в умовах російської агресії значний вплив вимушено переміщених осіб. Разом з тим, це є приклад можливостей розвитку волонтерського туризму в Україні в умовах воєнного стану та залучення студентів туристичних фахів до цих процесів, а в подальшому, після перемоги – і до відновлення туристичної галузі в країні.

Література:

1. Майданюк А. Дітям про Кам'янець. Кам'янець-Подільський: В-во Абетка, ФОП Сисин Я.І. 2015.-44 с., іл.
2. Смирнов І.Г., Любіцева О.О. Розвиток Кам'янця на Поділлі, як комплексної туристичної дестинації: ресурси культурно-пізнавального, національно-патріотичного, містичного та меморіального туризму. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. Вип. 4 (81). 2021.- С. 47-55.
3. Юрков В., Юркова Г. 7 чудес Кам'янця на Поділлі (дійсність і легенди). Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д.Г., 2011.- 56 с.

Жанна БУЧКО

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОБ'ЄКТИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО УРБІЦИДУ

В результаті повномасштабної російської агресії 2022 р. українські поселення зазнали значних руйнувань. Такої жорстокої атаки європейські міста не знали з часів 2-ої Світової війни. Знищуються житлові будинки разом з їхніми мешканцями, освітні заклади та лікарні, об'єкти критичної інфраструктури, підприємства, історична забудова, пам'ятники, храми. Шкода, заподіяна українським містам, оцінюється сотнями мільярдів гривень, а особливо непоправними втратами є людські життя.

Визначальна риса стратегії російської армії - жорстокість до міст та містян, що узагальнюється поняттям «урбіцид» (лат.: urbs: місто + латиниця: caedere різати, вбивати), яке трактується як «насильство над містом». Термін вперше вжив Майкл Муркок у 1963 р., пізніше він використовувався критиками реструктуризації міст 1960-х рр. у США. В Україні питання військового урбіциду перебувають у фокусі уваги географів К. Мезенцева, Р. Сливки та ін. [2, 3]. Цьому було присвячено низку наукових заходів: онлайн-форум «Геостратегія України у ХХІ столітті» (1.04.2022), Весняний семінар з суспільної географії (19.05.2022), онлайн-дискусія «Україна після урбіциду: відновлення міст і громад» (7.10.2022), організованих Інститутом географії НАН України та Київським національним університетом імені Тараса